

Ա Յ Ե Ր

Ա Յ Ե Ր Հ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն
Ս Պ Ո Ւ Թ Ա Կ Ո Ւ Թ Ա Ն Ի Շ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն
Ա Յ Ե Ր Հ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն

Տ Ա Ր Ե Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն Ե Խ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն 120
Դ Ա Ր Ե Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն Բ Ա Ժ Ա Վ Ա Ր Ա Ն Ե Խ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն
Ե Խ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն Ե Խ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն

Հ Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն

8 ՄԱՐՏ

Բ. Տ Ա Ր Ի 1862

Թ Ի Ւ 19

Ա. Ն Ե Ր Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն Ա Խ Ա Վ Ա Ր Ա Ն

Ա զգին յառաջադիմութեանը փափաքողներ շատ են. բայց գործ է գիտնալ թէ հասարակութեան յառաջադիմութիւնը ինչ հիմերու վրայ կը կենայ, և ինչ են անսկզբունքները որոնք յառաջադիմութիւնը կը սկսին, և անիկաշարունակ ու զգայուն կ'ընեն: Բնութեան մեջ ամեն բանիր յաւառու հանաներն ունի որովք իր ներկայութիւնը կը յայտնէ, և մինչև որ բան մը իրօք չըլլայ, մարդիկ անոր պէտք եղած օգնութիւնը չեն կրնար ընել, և եթէ ընեն արդիւնք մը չտեսնուիր: Հոգագործը մինչև որ գարունը հասած և բնութիւնն իր բեղմնաւորիչ զօրութիւնն առած չտեսնէ, հերկելով ու ցանելով իր սերմն ու աշխատութիւնը վտանգի չի դներ.

Ճողովրդէն անձնուրացութիւն, զոհ, կը պահանջուի: բայց թող ցուցուի նախ թէ՝ յառաջադիմութեան գարունն եկած է, թէ՝ ժողովուրդին նուիրումը բեղմնաւոր գործի մը նուիրումէ, իր շահը պիտի ունենայ: Ճշմարիտ յառաջադիմութիւնը, հասարակութեան մը համար կ'ըսենք, ըստ մեզ գլխաւոր նշան մը ունի. նշան մը՝ որ ստոյգ և անսխալ և ասէ. հասարակութեան գլխաւորները, աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել, հասարակութեան գործակալները՝ հասարակութեան, գաղափարն ունենան, իրենց պաշտօնին բնութիւնը, իրենց դիրքը ճանչնան: Հասարակութիւն բառն աշխարհիս մէջ չատ հին բառ մը չէ: Մեր մէջ աւելի կը արտարակի: մի և նոյն ժամանակը Յանձնաժողովոյն ախոյան կենալով նոյն տարւոյն վերջը, 31 դեկտ 1861, Ա. Ն ե ր ս միեւան վարժարանին վրայ իր հինգամեայ Հոգաբարձութեանը վաւերացեալ հաշուեցուցակը կը հրատարակի: մի և նոյն ժամանակը Յանձնաժողովոյն ատենապետին ստորագրութեամբը դիւղին թաղական խորհրդոյն ատենապետին ուղղուած զեկու-

են: Բառերը լուսանկարի զօրութիւնը չունին որ արտաքերտելուն պէս խկոյն մըտքերուն մէջ պատկերանան: բառերը զգացումներու պատկերներ են: զանոնք նախզգալ պէտք է ապաթէ ոչ անշանական ձայնէ մը աւելի կարելութիւն չեն ունենար: Հասարակութեան գլխաւորները, պաշտօնեայ՝ ատենապետ՝ գանձապետ՝ գործակալ, այլովքն հանդերձ, պատասխանատու են. հասարակութեան մէկ խարիսխը գործակալաց պատասխանատութիւնը է: Պատասխանատութիւնը սկզբունքը ազգին մէջ օր ըստ օրէ զգալի ըլլալու վրէ: Աւելորդ կ'ըսել թէ՝ սահմանադրութեան ծնունդը աս սկզբունքին ծագումն է: Աս սկզբունքին ազդեցութիւնն է որ Պօլոյ դրեթէ ամեն թաղերուն Հայ հասարակութիւններուն մէջ ժողովուրդին ու թաղականաց մէջ տեղը, սասարիկ ճիգերու պատճառ տուաւ: Կասպիւղի հասարակութիւնն աս սկզբունքին մէջ մեծ քայլ մը առած է: Անցած տարուան վերջին կիսուն սկիզբները յիշեալ գիւղին նոր ընտրուած ուսումնական յանձնաժողովը պատասխանատութեան սկզբունքին ախոյան կենալով նոյն տարւոյն վերջը, 31 դեկտ 1861, Ա. Ն ե ր ս միեւան վարժարանին վրայ իր հինգամեայ Հոգաբարձութեանը վաւերացեալ հաշուեցուցակը կը հրատարակի: մի և նոյն ժամանակը Յանձնաժողովոյն ատենապետին ստորագրութեամբը դիւղին թաղական խորհրդոյն ատենապետին ուղղուած զեկու-

ցումը կը հրատարակուի. ասքայլերովլյանձնաժողովը գիւղին թաղական վարչութեանը նրմէջ իր պատասխանատու կացութիւնը ձանցած ըլլալը կը ցուցնէ, և հասարաւ կութեանը նոր ոգի մը տուած կ'ըլլայ: Յանձնաժողովին կողմէն հրատարակուած երկու կտորները թէպէտ բաւական ժամանակ է որ ձեռքերնիս հասած են, հրատարակու-

թիւնը յակամայս ուշանալով՝ աս անդամ յիշեալ հրատարակութիւնները մեր ընթերցողներուն հազրորդելու կը փութանք: Զեցուկումը Յանձնաժողովին ընթացքին ու վարժարանին նախընթաց և արդի վիճակին մէկ համառօտ նկարագիրն է:

Յանձնաժողովին հրատարակած կը լը:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՑԱՆՉԱՆԱԺՈՂՈՎԸ. ՆԵՐՍՈՒՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Ի ԽԱՍԳԻՒՆ

ՀՆԴԱՄՍՆԵԱՅ ՀԱՇՈՒԵՑՈՒՅԱԿ Ս. ՆԵՐՍՈՒՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՍԿՍԵԱԼ 1 ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՄԻՒՅԵՒ 31. ԳԵԿԱԵՄԲԵՐ 1861

(Մայր-Հայութ-մարդենի 9 ր Շահ ու Զենի երեսէն օրինակուած)

ՊԱՀԱՆՁՔ

Համ.	34	5 ամսուան մէջ զանազան ծախք Ղազ	4114	60	Եղիմ.	11	Շահ ստակի վրայ Ղազ			Ղազ	830
"	"	" դասատուաց ամսականք "	22254	—	"	24	" " "			"	8-
					Դեկտ.	22	Ֆրենկեան Գրիգոր աղօցէն նուեր "				1200-
					"	34	5 ամսուան մէջ եղած հասոյթը "				
							Եկեղեցին 6250 . —				
							Շոշակաւոր աշակերտներէ 6773 . —				
							Անշարժ ստացուածքներէ 5486 . 73				
							Անջեցեալերէ 960 . —				
							Թապահներէ 1088 . 57				
							Գերդզմանառան իրավէին տարեկան 2700 .				27248 12
							Լորձը կանկիրէ 1862 յունվար 1 էն }				3805 60
							5 ամսուան մէջ բաց մասած պարագ				28563 60

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՎԼՃԱԿ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՑԱՆՉԱՆԱԺՈՂՈՎԸ Ի ՎԵՐՋԴԵԿԸ 1741

ՊԱՀԱՆՁՔ

Համ.	34	Դասատուաց չվճարված ամսականք Ղազ	8025	—	Գեկտ.	31	Եկեղեցին տռնելիք Ղազ			Ղազ	3550-
"	"	Հին պարտուց համար հաւաքեալ նուերներէն ան"	2102	—	"	"	Անշարժ ստացուածքներէ առնելիք "				2540-
"	"	Մուրհական պարտը	700	—	"	"	Թոշակաւոր աշակերտներէ "				809-
					"	"	Սնտուկն եղած դումար "				2412
					"	"	5 ամսուան մէջ բաց մասած պարագ				3903 88
							Խասդիւղ. 31 Գեկտեմ. 1861				10827-
							Գանձական Օգնական համարակալի				
							8 ԿԻՄՏԻՇԱԽԵԱՆ 8045. ՀՈՎՈՒԵԱՑ				

Այս վկայեմ որ այս Հաշուեցուցակները Մայր-Հաշուեմատենին համեմատ և բոլորովին ճիշդ են:

31 Գեկտեմ. 1891

Ի ԵՒԽԱԿ Ո-Ա-ՄՆԱԿԱՆ ՅԱՆՀԱՆՁԱՂԵ

Ա. ԱԼԹՈՒՆ ՏԻՐԻ, ԱՏԵՆԱՊԵՏ

աշ երկու եկեղեցականներէ և երեք աշխարհականներէ բաղկացեալ ։ Ճին պարտուցոյ անունով Յանձնաժողով մը կազմելով նույն երեսու համար պատրաստուած տոմսակներն անոնց յայձնեց, որպէս զի 17000 դուրուշէն մասցեալ 9-10000 դուրուշ պարագին ամբողջ վճարման համար նույն երեսու հաւաքեն :

Կերեցէք, մեծ ապատիւ Ատենապետ, որ չի վերջացուցած սա դիտողութիւններն ալ ընեմ:

Յանձնաժողովը՝ Վարժարանին կատարեալ բարեկարգութիւնն ու յառաջադիմութիւնը ձեռքբերելու համար բոլոր զօրութեամբը աշխատելու կը խոստանայ, բայց աս խոստմունքը կատարելու կարող ըլլալու համար՝ գիւղիս ազգասէր հասարակութեանը դրամական օգնութեանը կարօտէ: — Վարժարանին վիճակը եթէ այս վերջին երկու տարուան մէջ թշուառեղած է. պատճառը գլխաւորապէս հասութիյ նուազութիւնն եղած է: — Եթէ մենք մեր աշխատութիւնը չենք խնայեր, պէտք է որ գիւղիս հասարակութիւնն ալ իրմէն սպասուած ձեռնտուութիւնը չի խնայէ: Եթէ Վարժարանին յառաջադիմութեանը անկեղծաբար փափաքող է:

Յանձնաժողովը, մեծ ապատիւ Ատենապետ, թաղական խորհրդայդ մինչև հիմայի բեն բրած պաշտպանութեանը և օգնականութեանը համար անկեղծաբար շնորհակալ կ'ըլլայ և կը յուսայ որ նոյն պաշտպանութիւնը և օգնականութիւնը այսուհետեւ ալ խորհուրդդ պիտի շարունակէ ընել:

Հաճեցէք բնդունիլ, Մեծապատիւ Ատենապետ, անկեղծ զգացմանց և մեծարանաց հաւաստիքը:

Ատենապետ

Ուսումնական Յանձնաժողովը.
(Պատրադրեալ) Ա. ԱԼԹՈՒՆ ՏԵՐԵՐԻ:

Խասդիւղի Ս. Կերսիսեան Վարժարանն ատեն ատեն երեելի պաշտպաններ, և նշանաւոր դրամական նպաստներ ունեցած ըլլալով՝ տակաւին, ինչպէս զեկուցումէն կ'ը տեսնուի, 1859ին վերջը բաւական գումար մը բաց ունենալէն զատ՝ վարժարանը ներըին բարեկարգութեան մասին ալ խանգարման վիճակի մէջ գտնուած է: Հասարակութիւնները թող համոզուած ըլլան որ հասարակութեանց ամենէն զօրաւոր ժամանակներն՝ ամենէն շքեղ ժամանակները չեն. ոչ ալ բարեկարգութիւնը դրամական առատութեան մէջ փնտուելու է: Հասարակութեան բարյական զօրութիւնն ա-

նոր երկու գլխաւոր մասերուն ժողովուրդին ու գործակատարներուն, մէջտեղի եղած յարաբերութեան կանոնաւորութենը մէջ կը կայանայ. աս յարաբերութիւննը հաստատուելէ ետքը գործողութիւնները կը կանոնաւորուեին: Մենք բնաւ չենք տարակուսիր թէ ուսումնական յանձնաժողովին իր պարտաւորութեանը հրաւիրելու համար՝ Յանձնաժողովին ըստ մեզ ամենէն զօրաւոր միջոցը ձեռք առած է, այն է իր պաշտօնին պատասխանատուութեանը համար ըստան իրաց վիճակը հասարակութեան յայանել: Վարչութիւն, հոգաբարձուաթիւն, գործակալութիւն, ամեն պաշտօն մինչև հսու կը համենի, անկէ ետքը գործը հասարակութեանն է: Յանձնաժողովին յարգոյ Ատենապատը զեկուցման վերջը ժողովրդեան պարտաւորութիւնն իմացնելու համար ըստան է. « Յանձնաժողովը վարժարանին կատարեալ բարեկարգութիւնն ու յառաջադիմութիւնը ձեռք բերելու համար բոլոր զօրութեամբը աշխատելու կը խոստանայ. բայց աս խոստմունքը կատարելու կարող ըլլալու համար՝ գիւղիս ազգասէր չասարակութեանը դրամական օգնութեանն կարօտէ»: Աւելի աղէկ ըրած կ'ըլլար Մեծարայ Ատենապետը եթէ ըսէր. յանձնաժողովին իր պարտաւորութեան վերջը հասած ըլլալով կ'իմացնէ թէ սյունհետև հասարակութեան կը մնայ իր պարտաւորութիւնը կատարել:

Բան մը որչափ գժուարին ըլլայ, դիւրաւ կը կատարուի, երբոր պարտաւորութիւն ըլլալը կը ձանչցուի.

Վկանատես անձանց վկայութիւններուն համեմատ կ'իմացնենք որ Ուսումնական յանձնաժողովին ջանքերովին ու թաղական խորհրդոյն համամիտ ձեռնտուութեամբը խասդիւղի, Ս. Կերսիսեան Վարժարանը դէպ'ի յառաջադիմութիւն կը բալէ: Յարատեւութիւնը հասարակութեան երկումասերուն, ժողովուրդին ու թաղական վարչութեան պարտաւորութեանցը կատարումէն կախում ունի: Պարտաւորութեց բաժանմամբը գործերը յառաջ կ'երթան ապաթէ ոչ գործողները կը ձնշուին և արդիւնքը կը փճանայ: